

(TÜRKİYE)

barış analarının vicdani reddi

"Militarist kurum ve aygıtların varlığı devam ettiği sürece, savaşların bitmeyeceğine, insanların ve doğanın özgür olamayacağına inanıyorum. Benim beynimde sınırsız, otoritesiz, silahsız bir dünya var. Irk, din, cins gibi ayrımların olmadığı, özgür bireylerin yaşadığı bir dünya."

NURETTİN ALDEMİR

Türkiye vicdani retle Tayfun Gönül ve Vedat Zencir'in 1990 yılında Sokak Dergisi'nde vicdani retlerini açıklamaları ile tanıştı. Vicdani reddini açıklayan iki kişiye de TCK'nın 155. maddesinden dava açıldı. Sivil mahkemede yargıldılar. Yargılama sonucu, Vedat Zencir beraat etti, Tayfun Gönül ise üç ay hapis cezasına çarptırıldı. Hapis cezası para cezasına çevrildi.

Vicdani retle ilgili en büyük sarsıntı Osman Murat Ülke ile yaşandı. Osman Murat Ülke 1 Eylül 1995 günü İzmir'de askerlik belgelerini yakarak vicdani retçi olduğunu ve bu nedenle askere gitmeyeceğini açıkladı. Vicdani reddini açıklamasından yaklaşık bir yıl sonra Genelkurmay Askeri Savcılığı'nın kararıyla "halkı askerlikten soğutma, milli mukavemeti kırma" suçunu işlediği iddiası ile gözaltına alınıp tutuklandı.

Cezaevi'nde tutuklu kaldığı iki ay boyunca askeri saydığı tüm uygulamalara asker olmadığını belirterek uymadı. Açlık grevine başladı. Açlık grevinin 23. gününde istekleri kabul edildi. Sonraki günlerde tahliye edildi ve jandarma nezaretinde Bilecik Jandarma Er Eğitim Alayı'na teslim edildi. Ülke askeri üniforma giymeyi reddetti. Emre itaatsizlikten ve firardan defalarca mahkum oldu.

Genelkurmay Askeri Mahkemesi'nde sürmekte olan davası 29 Ocak 1997'de sonuçlandı. Ülke'ye 155. maddeye muhalefetten 6 ay ceza verildi. Ancak o toplam 701 gün hapis yattı.

Osman Murat Ülke 22 Ocak 1997'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "İnsanlık dışı ve onur kırıcı muamele yasağı", "özgürlük hakkı", "özel yaşama saygı", "örgütlenme özgürlüğü hakkı"ni içeren (sıra-sıyla 3, 5, 8, 9.) maddelerine dayanarak Türkiye hakkında AİHM'e şikayette bulundu.

AİHM davayı kabul ederken Türkiye'yi vicdani retle ilgili yasal düzenleme yapması için uyardı.

AİHM vicdani retçi Osman Murat Ülke'nin başvurusunu 24 Ocak 2006 tarihinde karara bağladı ve Türkiye'yi, "aşağılayıcı muamele yasağına" aykırı davrandığı gerekçesiyle mahkum etti.

AİHM'in bu kararından sonra yapılan açıklamalarda

dönemin TBMM Başkanı Bülent Arınç "Bu karara da uymak zorunda olanlar uyar, uymak zorunda olmayanlar uymaz. İhtiyaç görüyorsa Meclisimiz bu konuda yasal düzenleme yapar." derken; Başbakan Erdoğan ise "Bir kişinin talebi üzerine verilen karar. Konu Dışişleri Bakanlığı'nda inceleniyor. Bakanlar Kurulu ve partimizin yetkili organlarında durumu değerlendirir, Genelkurmayımız da durumu değerlendirir, ona göre davranırız." diyordu.

Yine o günlerde yapılan diğer bazı açıklamalar şöyle:

Zeki Yavuztürk (Eski MSB): Başka ülkelerde vicdani ret gibi konular gündeme gelmiş. Bunlar Türkiye'de geçerli değil. Türkiye'de herkes vatan görevini yapar.

Turhan Tayan (Refahiyol dönemi MSB.): Silahlı Kuvvetler paralı askerlik, vicdani ret gibi konulara sıcak bakmaz. Avrupa Mahkemesi'nin kararı, Türkiye için bağlayıcı değil. Avrupa, Türkiye'deki zorunlu askerliği kaldıramaz. Ayrıca zorunlu askerlik Avrupa'nın pek çok ülkesinde var.

İsmet Sezgin (Demirel dönemi MSB): Böyle bir konuya askerler sıcak bakmaz. Vicdani ret gibi bir şeyi onaylamak mümkün değil. Türkiye'nin tarihinden, coğrafyasından, jeopolitik konumundan gelen kendine özgü şartları var.

Gönül Apaydın (Harp Malulü Gaziler Şehit Dul ve Yetimleri Derneği Başkanı): "Eğer bir ülke var olursa, bunun ordusu da olmak zorunda, özellikle Türkiye gibi politik konumu gereği tehdit altında olan bir ülkenin bu tip bir anlayışı benimsemesi mümkün değildir. Biz bu kadar çocuğumuzu şehit verirken ülkenin geleceği için bunu yaptık."

Açıklamalar AİHM kararının ya ardından dolanıyor ya da cepheden vicdani reddi reddediyor. Tepkilerden de anlaşılıyor ki hâlâ "her Türk asker doğar" dan öte bir durum mevcut değildir.

Devlet ricali, yurttaşlarını militarizmin politika ve uygulamaları karşısında diz çöktürme ve teslim alma davranışını sürdürmek istiyor. Buna rağmen başlarına gelebilecekleri bile bile vicdani retçiler var olamaya devam ediyor.

Vicdani retçi Sami Serkan Kazak "Militarist kurum ve aygıtların varlığı devam ettiği sürece, savaşların bitmeyeceğine, insanların ve doğanın özgür olamayacağına inanıyorum. Benim beynimde sınırsız, otoritesiz, silahsız bir dünya var. Irk, din, cins gibi ayrımların olmadığı, özgür bireylerin yaşadığı bir dünya. Sonuç olarak: Beynimdeki dünyayı pratikte de var edebilmek için; herhangi bir devlet kurumuna hizmet etmeyi ve askerlik yapmayı reddediyorum. Aynı zamanda; geri hizmet, tecil, çürük, raporu gibi uygulama ve düzenlemeleri de kabul etmiyorum." diyerek vicdani reddini hemen hemen tüm vicdani retçilere benzer şekilde gerekçelendiriyor.

Vicdani redde karşı çıkanlar ise söylediklerini unutup "cüzdani red" ile kendilerini, yakınlarını askerlikten korumak ve kollamak için her çareye baş vuruyor.

Vicdani retçiler artıyor. Şimdiye kadar vicdani retler bireysel bir eylem olarak karşımıza çıkarken son aylarda kitlesel bir eyleme dönüştü. AKP Hükümeti'nin Kürt sorununda savaş ve imhadan öte bir politikası olamaması; AKP'den umutların tamamen kesilmesi sonucu Barış Anaları seslerini ülkenin dört bir yanına yükseltiyor: "Her gün cenazelerimiz geliyor. Operasyonlar durmadıkça, cenazeler geldikçe çocuklarımızı artık askere göndermeyeceğiz. Buradan bütün annelere sesleniyorum, kimse çocuğunu ölüme göndermesin. Asker annelerine de sesleniyorum. Gelin birlikte mücadele edelim. Operasyonlar dursun çocuklarımız ölmesin"

Barış anası sadece çocuğu dağa çıkmış Kürt kadını değildir. Devlet politikası ve zoruyla sürdürülen savaşta dağa çıkanın da asker olanın da ölmesini istemeyen her kadın barış anasıdır.

Her cenaze sonrası hamasi nutuklarla duyguları, tepkileri bastırılan asker anaları da üstü örtülmüş birer barış anasıdır. Üstü örtülmüş barış analarına el uzatılmalıdır. Çocukları için vicdani retçi olan analar çoğalmalıdır. Vicdani red insani ve ahlaki bir haktır. Savaşa karşı vicdani red cephesi oluşturulmalıdır. Barış analarının buluşması mutlak sağlanmalıdır. Zira barışın anahtarı oradadır.